

Joaquim Mir, *El gorg Blau*, 1911. Esbós del vitrall *El gorg Blau*. Oli sobre tela.
Patrimoni Artístic Obra Social "la Caixa"

JOAQUIM MIR

ANTOLÒGICA 1873-1940

Dossier de premsa

CaixaForum Barcelona
Del 4 de febrer al 26 d'abril de 2009

L'Obra Social "la Caixa" presenta a CaixaForum Barcelona la mostra més rigorosa que s'ha organitzat mai de l'obra de l'artista barceloní, amb 80 peces entre olis, pastels, dibuixos i abundant material inèdit

Joaquim Mir

| Antològica 1873-1940 |

"Només vull que les meves obres alegrin el cor i inundin de llum els ulls i l'ànima". L'any 1928, Joaquim Mir (Barcelona, 1873-1940) resumia així el que va ser el seu manifest com a artista. El color i la llum ho van significar tot per al pintor barceloní, la trajectòria personal i pictòrica del qual va ser extraordinària. Amb un poder per a la invenció com n'hi ha hagut pocs en la història de la pintura, Mir va construir un llenguatge personal que el va dur a crear una obra sorprenentment moderna, més enllà dels moviments artístics amb els quals se l'ha volgut associar tradicionalment, com ara l'impressionisme o el simbolisme. La seva evolució artística va estar lligada a la seva trajectòria vital i als llocs on va viure (Barcelona, Mallorca, el Camp de Tarragona, el Vallès i Vilanova i la Geltrú) i, tot i que es va moure entre el realisme i l'abstracció, trobem dues constants en la seva producció pictòrica: l'establiment d'una nova visió de la natura i la recerca de la bellesa amb un afany ferm però també dolorós. *Joaquim Mir. Antològica 1873-1940*, concebuda i produïda per l'Obra Social "la Caixa", ha estat comissariada per Francesc Miralles, amb Nadia Hernández i Olga Sauquet com a comissàries adjuntes. La mostra aplega 80 obres, algunes de les quals no s'havien mostrat mai al públic, procedents de desenes de col·leccions privades, així com de museus i institucions diverses. També presenta una selecció de les filmacions familiars amateurs realitzades pel propi Mir i cedides per a l'ocasió pel seu fill Josep Mir i Estalella.

L'exposició *Joaquim Mir. Antològica 1873-1940*, comissariada per Francesc Miralles i amb Nadia Hernández i Olga Sauquet com a comissàries adjuntes, es podrà veure a CaixaForum Barcelona (Av. del Marquès de Comillas, 6-8) del 4 de febrer al 26 d'abril. Posteriorment viatjarà al Museo de Bellas Artes de Bilbao, on es podrà visitar entre l'11 de maig i el 26 de juliol.

Barcelona, 3 de febrer de 2009.- L'Obra Social "la Caixa" ha dedicat una atenció especial a Joaquim Mir en les seves programacions al llarg de la seva història. Amb la voluntat de donar a conèixer l'art del començament del segle XX, l'entitat ja va organitzar l'any 1991 la mostra *Joaquim Mir al Camp de Tarragona. 1906-1914* i, posteriorment, l'any 1997, *Joaquim Mir, itinerari vital*, una imatge de conjunt de tota la seva producció. També tenen una presència habitual altres grans artistes com Hermen Anglada-Camarasa, al costat dels grans mestres europeus contemporanis.

Ara, "la Caixa" presenta *Joaquim Mir. Antològica 1873-1940*, la mostra més rigorosa que s'ha organitzat mai de la seva obra. S'hi apleguen 80 peces entre olis, pastels i dibuixos de totes les èpoques. L'exposició fa un repàs exhaustiu per totes les etapes vitals i artístiques de Mir, marcades pels llocs on va haver de fixar la seva residència. Des dels paisatges que va pintar a Tarragona i Mallorca, potser els més coneguts i els que més van contribuir a crear el mite de l'artista que es fon amb la natura i enfolleix en un deliri de llum i color, passant per les primeres obres de l'etapa de formació a Barcelona i les últimes a Vilanova i la Geltrú, en què intensificà el seu realisme. També hi són presents els importants treballs per a la Casa Trinxet, en els quals Mir va plasmar la seva concepció total del paisatge, a més d'una mostra de les teles de les seves campanyes pictòriques a Andorra, Montserrat, Miravel o Gualba.

Al costat d'aquestes peces, l'espectador podrà descobrir com van ser la vida i l'entorn familiar de Mir i comparar els escenaris reals que va pintar i el resultat de la seva obra gràcies a un treball audiovisual que, amb el títol de *Les mirades de Mir*, presenta per primer cop la seva faceta com a director amateur de cinema domèstic. Les pel·lícules procedeixen de la col·lecció de Josep Mir, fill de l'artista, i van ser filmades entre 1930 i 1936, en l'etapa final de la seva vida.

La possibilitat d'accedir a l'arxiu familiar ha permès treure a la llum aspectes desconeguts de la biografia de l'artista i conèixer millor les seves motivacions i idees sobre la pintura. Així, en aquesta mostra es podran veure peces poc conegudes, com les teles del conjunt que va pintar a Santa Perpètua de Mogoda i que permetran descobrir el vessant més madur i reflexiu del pintor. L'obra mallorquina també hi ocupa un paper molt rellevant, amb diverses pintures de coves i dues de les tres peces que va pintar per al Gran Hotel de Lluís Domènech i Montaner, avui seu de CaixaForum Palma.

Cada un dels espais geogràfics va condicionar tant l'artista que el va empènyer a pintar d'una manera concreta i diferent de l'anterior. Aquesta característica de l'obra pictòrica de Mir també dona fe de la seva independència en relació amb els focus artístics de l'època; sovint se l'ha encasellat en diferents grups i

moviments, com ara l'impressionisme o el simbolisme; s'ha parlat d'un Mir noucentista i se l'ha emparentat amb el modernisme, per la influència que va exercir Santiago Rusiñol en ell durant la seva època de joventut com a pintor a Barcelona.

És cert que la selecció cromàtica de la paleta de Mir coincideix amb la que feien servir els impressionistes i, per exemple, coincidiren en l'exclusió del color negre i en l'ús de múltiples combinacions per pintar les ombres. Però amb aquests recursos tècnics, Mir va crear un món propi, un paisatge nou. Més que interioritzar i reproduir les teories imperants de l'època, l'artista va desenvolupar la seva obra com una necessitat interior fruit de la seva peculiar mirada cap a la natura i la llum.

En paraules del comissari Francesc Miralles, "Mir no buscava la natura; la trobava, o millor dit, la creava. Ell creava el paisatge per la intensitat de la seva mirada, per la visió profunda que li provocava la llum". La natura, doncs, era l'excusa per construir una visió pròpia del món. Així, podem afirmar que Mir va ser en essència un paisatgista, però que va elevar el paisatge a una altra dimensió i el creava segons el que veien els seus ulls i el que codificava el seu cap, donant-li forma amb colors inventats. Per aconseguir això, Joaquim Mir jugava amb els colors complementaris i en potenciava la intensitat. Aquesta és la clau de la força cromàtica de la pintura de Mir i l'eina que li permet estructurar l'obra a partir del color i no de la forma, tot dotant d'ànima els seus paisatges.

Les seves obres se sustentaven essencialment en la seva visió de la natura i en comptades ocasions al llarg de la seva carrera es va sentir atret per monuments arquitectònics, amb algunes destacades excepcions de joventut, quan va pintar la Sagrada Família, o de maduresa. A Vilanova, i en el context de la Guerra Civil, va veure limitat el seu camp d'acció i va pintar jardins, carrers i places del poble.

La seva independència també va fomentar la llegenda. No és exagerat parlar de Joaquim Mir com un geni i una figura mítica. Va ser un home de personalitat compulsiva i desmesurada i ja en vida es va crear una llegenda que biògrafs com Josep Pla es van encarregar de consolidar després de la seva mort, l'any 1940. En aquest sentit, el comissari de l'exposició Francesc Miralles i el seu equip han dut a terme un extens treball de recerca per aprofundir en les diferents etapes de la trajectòria del pintor i oferir noves perspectives sobre la seva valuosa aportació a l'art del segle XX.

1873-1899. Els anys de Barcelona. Temps de formació

Joaquim Mir va néixer el 6 de gener de 1873 al carrer de la Ciutat, a Barcelona. De jove va formar part de la Colla del Safrà, al costat de Nonell, Vallmitjana, Canals i Pitxot, un grup que, allunyant-se de la pintura academicista, va canviar el rumb de l'art català. El nom del col·lectiu prové de l'ús que feien dels grocs i els ocres en les teles, les quals pintaven a l'aire lliure, convertit en el seu estudi. Van constituir un revulsiu que va posar fi a la pintura vuitcentista i modernista catalana.

Tot i que aleshores va conèixer les tendències de la pintura europea de la mà dels pintors relacionats amb Els Quatre Gats, Mir va mantenir des de bon principi una actitud pròpia. En els deu anys que va durar el seu aprenentatge, es va refermar en la seva voluntat de ser pintor, va convèncer els seus familiars i professors i va evolucionar tècnicament fins a situar-se en la frontera de la pintura professional.

L'any 1898, Mir va pintar una gran obra al voltant del temple de la Sagrada Família, *La catedral dels pobres*. Aquesta peça va suscitar una encesa polèmica, però va significar un punt d'inflexió en la seva trajectòria, l'inici de la seva rebel·lió contra les normes i els corrents imperants. Per crear aquesta gran tela, Mir va fer nombrosos esbossos i estudis preparatoris, un fet inusual en una carrera pictòrica marcada per la immediatesa. En aquesta mateixa època, i per guanyar-se el reconeixement, va fer dibuixos per a diverses publicacions, alguns dels quals es poden veure a l'exposició.

1900-1904. Els anys de Mallorca. A la recerca d'un llenguatge

Joaquim Mir va arribar a Mallorca al començament de l'any 1900. Els quatre anys que hi va passar van ser cabdals en la seva vida, tant en l'aspecte personal com en l'artístic, ja que en aquest període va trobar el seu propi llenguatge i perquè el misteriós accident que va patir a cala Sa Calobra va canviar d'una manera obligada la seva trajectòria vital.

En aquests anys va iniciar dos grans conjunts decoratius: els murals de la Casa Trinxet de Barcelona –propietat del seu oncle Avel·lí Trinxet– i els tres grans quadres per al menjador del Gran Hotel de Palma (avui seu de CaixaForum Palma). Aquestes tres marines de la costa mallorquina, encarregades per decorar el menjador de l'edifici projectat per Domènech i Montaner, formen un conjunt rotund, impactant i plenament coherent. Tot i el substrat realista, les teles tenen connotacions simbolistes que parlen del sentiment d'indefensió davant una natura majestuosa.

Durant aquests anys, el llenguatge de Mir esdevé únic i el pintor passa del realisme de les primeres obres creades al sud de Mallorca a reflectir la seva visió original de la natura, en especial en les seves visions dels penya-segats del nord de l'illa. Es converteix així en un dels paisatgistes més revolucionaris de la història de la pintura, alhora que comença la seva llegenda arran de l'accident que pateix i que l'obliga a retornar a Catalunya per ingressar en una institució mental a Reus.

1905-1913. Els anys de Reus i l'Aleixar. L'esclat de la mirada

Després de passar dos anys a l'Institut Psiquiàtric Pere Mata de Reus, Joaquim Mir s'instal·la al Camp de Tarragona. Allà desenvolupa una intensa activitat professional i finalitza la seva col·laboració en l'avui desapareguda Casa Trinxet. Mir va dedicar deu anys a la decoració mural de la casa dissenyada per Puig i Cadafalch. L'exposició recull bona part dels treballs que va portar a terme per a aquest encàrrec, com ara *El gorg Blau* i *La Vita*, els esbossos que va fer Mir dels dos vitralls que havia ideat per a la decoració vegetal de la Casa Trinxet i que formen un dels conjunts més cèlebres de la història del vitrall català.

Aquells anys són cabdals en la seva evolució estilística. Aprofundeix en l'esclat del color que va encetar a Mallorca i s'apropa a l'abstracció a partir de la seva visió de la natura. Van ser anys d'una intensa activitat professional, va participar en exposicions col·lectives i en va organitzar una d'individual de gran envergadura.

1914-1921. Els anys del Vallès. Temps de canvis

Aquest és el període menys conegut de l'artista. Durant els vuit anys que va passar a Mollet del Vallès, on residia la seva germana, la seva vida i la seva obra van entrar en una etapa de calma. La tensió creativa es va alleugerir alhora que el pintor s'allunyava gradualment dels nuclis de debat artístic. Tal com mostra la magnífica sèrie d'obres que va pintar a Santa Perpètua de Mogoda, Mir encara centra el seu interès a copsar la llum, tot i que tendeix a recuperar formes més realistes.

L'any 1917 va obtenir la primera medalla, a l'Exposició Nacional de Bellas Artes de Madrid. L'obtenció d'aquesta distinció evidencia que la pintura de l'artista barceloní s'acostava més que abans a l'ortodòxia. Quatre anys després, Joaquim Mir es casa amb la vilanovina Maria Estalella i l'any següent pinta els plafons murals per al Mas Blau, una obra clau que escenifica la transició cap a la

manera de pintar de la darrera època de la seva vida. També l'any 1921, Mir rep el seu gran primer reconeixement amb l'antològica que li va dedicar l'Exposició d'Art de Barcelona en la seva sala d'honor.

1922-1940. Els anys de Vilanova i la Geltrú. Retorn al realisme

Vilanova i la Geltrú va ser el lloc on Mir va viure més anys de la seva vida. Allà, consolidat el seu prestigi, Mir va iniciar una sèrie de "campanyes pictòriques" que el van dur a visitar Montserrat, Alforja, Miravet, la Costa Brava, Andorra, Gualba... durant setmanes i, de vegades, mesos. Mir fugia de la ciutat sempre que podia per intensificar el seu contacte amb la natura, i en aquestes campanyes va mantenir el seu compromís amb el color, des d'un vessant cada vegada més realista.

Aquests anys van ser els del seu reconeixement internacional, i va exposar a Londres, París, Buenos Aires o Washington, entre moltes altres ciutats. També va participar a la Biennal de Venècia en les edicions de 1932 i 1934 i va rebre distincions diverses.

Amb l'inici de la Guerra Civil, el pintor es va recloure a casa seva. La seva pintura es va reduir als quatre carrers més pròxims, tot i que les millors composicions són les del seu jardí, que Mir reflecteix amb tota la passió. Durant la postguerra, un desafortunat incident el va dur a ingressar a la presó uns dies. Aquest fet el va desmoralitzar tant que va precipitar la seva malaltia renal, que causaria la seva mort l'any 1940.

Joaquim Mir

Antològica 1873-1940

Del 4 de febrer al 26 d'abril de 2009

Inauguració: Dimarts 3 de febrer a les 20 h

CaixaForum Barcelona

Av. del Marquès de Comillas, 6-8
08038 Barcelona

Horari

De dilluns a diumenge, de 10 a 20 h
Dissabtes, de 10 a 22 h

Servei d'informació de l'Obra Social "la Caixa"

De dilluns a diumenge, de 9 a 20 h
Tel.: 902 22 30 40

Entrada gratuïta a l'exposició

Imatge de portada: Joaquim Mir, *El gorg Blau*, 1911. Esbós del vitrall *El gorg Blau*. Oli sobre tela. Patrimoni Artístic Obra Social "la Caixa"

Si voleu més informació:

Departament de Comunicació Obra Social "la Caixa"

Josué Garcia - 93 404 61 51 / 638 146 330 / jgarcial@fundaciolacaixa.es

Nota de premsa multimèdia

<http://premsa.lacaixa.es/obrasocial/>

<http://www.obrasocial.lacaixa.es>

Activitats al voltant de l'exposició Joaquim Mir. Antològica 1873-1940

A CaixaForum Barcelona, del 25 de febrer al 25 de març de 2009

JOAQUIM MIR, ELS LLOCS I EL CONTEXT DE LA PINTURA

Joaquim Mir construï la seva pintura a partir d'una mirada excepcional i d'una poderosa força expressiva. Estava dotat d'una potent agudes visual que dominà magistralment i posà al servei de la creació d'un alfabet visual propi, tot obrint camins a noves sensibilitats. Creà un llenguatge plàstic fet de gammes harmonioses o contrastades, imprecís pel que fa a la forma i més condicionat pel gest i l'empremta del pinzell que no per la voluntat de replicar la realitat.

Els paisatges van ser captats des de la perspectiva que convenia a cada situació vital i les inquietuds de l'artista, el qual elaborà, apassionadament, un llenguatge original. Es plantejà preguntes estètiques i existencials però sense formular-les ni respondre-les verbalment, sinó amb la creació de metàfores visuals, sempre guiat per la intuïció. Parlem de fer possible l'avinença d'una acció espontània i reflexiva.

Seguirem els llocs on van transcórrer la vida i la pintura de Joaquim Mir, els escenaris naturals i humanitzats, de vital importància per a un pintor de paisatges. Llocs que no s'han de considerar un itinerari biogràfic ni un repertori d'imatges i motius, sinó configuracions estètiques, autèntiques fonts d'inspiració i d'energia. Abordarem també els contextos històrics i culturals, els paratges socials i conceptuals i les relacions humanes que configuraren les idees i guiaren les accions de l'home i artista.

- Dimecres 25 de febrer de 2009, a les 11.00 h

Sant Andreu i els suburbis de Barcelona: INICI DE L'AVANTGUARDA SOCIAL I ARTÍSTICA A CATALUNYA (1895-1900)

Mir s'uní a la Colla del Safrà. Pintaven fugint de l'academicisme i participaven de la crítica social, artística i literària expressada en les revistes satíriques i il·lustrades. L'any 1895, Mir pintà *La catedral dels pobres*, una visió de la Sagrada Família quan era un "no lloc" suburbial.

- Dimecres 4 de març de 2009, a les 11.00 h

Mallorca: IDENTIFICACIÓ AMB LES FORCES CREADORES DE LA NATURA. LLIBERTAT I ABSTRACCIÓ (1900-1904)

Les formes d'un paisatge estrany l'empenyeren a l'expressionisme i l'abstracció, adoptats intuïtivament. Les obres el relacionen ja amb la pintura més avançada de l'avantguarda europea. El treball sobre les formacions geològiques de l'abrupte Torrent de Pareis acabà en un greu accident que li canvià la vida.

- Dimecres 11 de març de 2009, a les 11.00 h

EI Baix Camp: ASSERENAR LA MENT, CONSTRUIR UN NOU LLENGUATGE VISUAL (1905-1914)

L'estada terapèutica a l'Institut Psiquiàtric Pere Mata de Reus el situà davant d'un paisatge ordenat pel treball agrícola, auster, allunyat dels tòpics paisatgístics. La percepció hipersensible emparada en l'ofici, el rigor i un ambient favorable (bàsicament les qualitats de la llum) crearen les condicions per a la recerca conceptual i la construcció d'una obra que sovint ha estat considerada la més valuosa en la seva producció.

- Dimecres 18 de març de 2009, a les 11.00 h

Montserrat: RETROBAMENT DE LA FORMA SIMBÒLICA I L'AUTONOMIA PERSONAL (1910)

L'escenari del sagrat, la muntanya màgica, es converteix en el destí temàtic. Descobrirà un paisatge fantàstic i aplicarà els fruits de les seves recerques plàstiques en un nou context.

Madrid: L'ESPINA DE L'ÈXIT ACADÈMIC (1895-1930)

Madrid simbolitzà la lluita pel reconeixement oficial, que se li resistia. Finalment aconseguirà la medalla d'honor de Belles Arts.

- Dimecres 25 de març de 2009, a les 11.00 h

Vilanova: UN REFUGI SINGULAR A L'OMBRA DE L'ESPERIT NOUCENTISTA (1922-1940)

Un espai vital fet a mida on se sentí segur i respectat, i una pintura on recupera importància la forma, el tema i la representació. Un darrer purgatori: esperançat amb la República, s'enfrontà amb les contradiccions de les revoltes radicals, els perills de la Guerra Civil i la violenta repressió de la postguerra.

Matins d'Art:

A càrrec d'Assumpta Rosés, crítica d'art
totes les sessions tindran lloc a les 11.30 h
Preu per sessió: 2,00 €. Places limitades